

VÖRDSE KOHTLEMISE JA DISKRIMINEERIMISE KEELU ÕIGUSLIK JA INSTITUTIONAALNE RAAMISTIK

Aruanne Euroopa Nõukogu LGBT* diskrimineerimisvastaste soovitude ja selle lisa (Rec(2010)5) täitmise kohta Eestis annab põhjaliku ülevaate Eesti õigusest ja halduspraktikast võrdse kohtlemise valdkonnas. Aruanne katab kõiki eluvaldkondi ja analüüsib LGBT inimeste õigusi ja õiguste kaitset lähtuvalt soovitude kõikidest aspektidest. 2012. aasta lõpust on Euroopa Nõukogu teinud nende soovitude täitmise üle ka järelevalvet. Eesti Inimõiguste Keskuse aruanne pakub selleks sõltumatut hinnangut.

SEADUSANDLUS

Eesti diskrimineerimisvastane seadusandlus põhineb põhiseadusel. Detailsem regulatsioon on sätestatud soolise võrdõiguse seaduse ja võrdse kohtlemise seadusega, kuid võrdse kohtlemise printsiip ja diskrimineerimise keeld on mainitud ka mitmes teises seaduses, nt töölepingu seaduses. Probleemiks on aga nimetatud **seadustega loodud hierarhia**. Selle kohaselt on kaitse diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse alusel kõige väiksema ulatusega – üksnes töövaldkonnas –, samal ajal kui kaitse soolise diskrimineerimise eest ulatub pea kõikidesse eluvaldkondadesse.

INSTITUSIOONID JA VALDKONNA PROBLEEMID

- Seadusandluse puudulikkus viitab selgelt poliitilise tahte puudumisele antud valdkonnaga tegeleda. Kuigi asutusi, kuhu diskrimineerimiskahtlusega pöörduda saab, on mitmeid, on **piiratud kas nende pädevus** (töövaidluskomisjonid ja õiguskantsler) **või nende ressursid** (soolise võrdõiguse ja võrdse kohtlemise volinik). Näiteks on voliniku eelarve olnud juba aastaid neli korda väiksem, kui see arvutuste kohaselt peaks edu saavutamiseks olema. Seega on nende asutuste tegevuse mõju selles valdkonnas väike.
- Avaliku arvamuse uuringute tulemustest on näha, et **diskrimineerimine** seksuaalse sättumuse alusel **on levinud**, kuid sellekohaseid pöördumisi vähe. Ühelt poolt näitab see vähest usku oma õiguste kaitse võimalustesse ja edukusse, teisalt **madalat teadlikkust** oma õigustest ja võimalustest nende eest seista. Samamoodi näitab see ka juristide ja kohtunike väheseid teadmisi ja suutmatust asjakohaseid seadusi kasutada.
- Ometi ei tee riik piisavalt, et teavitada ühiskonda diskrimineerimise olemusest ja võimalustest kaitsele. Üksikuid sellelaadseid tegevusi toimub, kuid **puudub** üldine, kõiki eluvaldkondi hõlmav **strateegia**. Veelgi enam, vastupidiselt Soovitustele, ei ole Eestis läbi viidud seadusandluse ja erinevate poliitikameetmete analüüsi, et tagada nende kooskõla võrdse kohtlemise põhimõttega.

Need probleemid puudutavad võrdset kohtlemist ja diskrimineerimise keeldu üldiselt, kuid on eriti nähtavad eelkõige seoses seksuaalvähemustega.

* Rahvusvaheliselt kasutatav lühend tähistamaks lesbiseid, geiseid, biseksuaale ja transinimesi.

> SOOVITUSED VALITSUSELE

- vaatama läbi üldise kehtiva seadusandluse ja teised meetmed eesmärgiga tagada, et need ei diskrimineeriks otseselt või kaudselt seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi alusel;

- laiendama võrdse kohtlemise seaduses kaitset diskrimineerimise eest seksuaalse sättumuse alusel tööhõivest kuni teenuste, hariduse ja sotsiaalkindlustuseni;

- suurendama võrdse kohtlemise voliniku käsutuses olevaid rahalisi ressursse, et suurendada voliniku töö efektiivsust;

- jälgima ja analüüsima diskrimineerimisjuhtudest teatamisi vastavatele organitele ja, vastavalt järeldustele, välja töötama plaani, julgustamaks diskrimineerimisjuhtudest teatamist;

- välja töötama üldise strateegia ühiskonna harimiseks ja teavitamiseks diskrimineerimise teemadel, kaasa arvatud seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel.

